DONOSTIAKO UDAL LIBURUTEGIA - BIBLIOTECA MUNICIPAL DE SAN SEBASTIÁN

LABOR MERITORIA

CONFERENCIAS AGRÍCOLAS

II

Lenagoko edo aurreko denporetan, aski zan, diña zan, nekazaritzako; au da, nekazariak eta gañerakoak ongi bizi izateko, gorputz lana bakarra jartzea bañan gaur ez. Gaur nekazaritzak ongi emateko bear degu gorputz lanaz gañera, buru lana ugari.

¡A! Gure nekazari, languille gogorra
daukazu ugari, ikasi bearra.

Eta ¿zenbaterañoko kalteak datorkizkigun menori, nekazariatzk bear duana ematen ezduelako, nekazaritza bear lukean tokian ezdagoalako.

Jechitzen dira baserrietatik majiñabat mutill gazte sendo ta bikañ diru geiago irabastearekiñ postuta, eta ¿zer gertatzen da? Zenbat eta geiagorek utzitzen dioten nekazari tzari, aimbat eta guchiago aterako da lurretik, aimbat eta garestiago izango degu janariz.

¡A! ¡Nekazari izandutako gaste errukarria! Zure aita ta amarekiñ pake eta sosegu edernan lurra jiratzen edo belarra ebagitzen jardutzen ziñan baster ishill zoragarri aiek utzita obeago bizitzeko asmoarekiñ, bera, jendearengana, dirutartera, egunezko ametz ir diak egiñaz etorri zerana.

¿Ez alzenekizun, zu jaio ziñan baso-eche inguruko bakardade zoragarri artan ishuritako izerdi tantoak ematen zizun baten irabazlak, oraiñ zauden tokian laurenak baño ge.ago balio zizula?

Juan zaite lenagoko tokira, zure parajera, zu jaio ziñan kabira eta orretarako nik esango dizut noia atera zenzakean eta atera bear dezun zure aitonak eta aitak ateratzen zuten baño geiago eta nola nekazaritzak geiago emango dizun. Zu, obetoago biziko zera, sosegutasunaren jabe egiñgo zera eta ni ere bai; gu ere obetoago izango gera zergatik zu ara juanarekiñ geiago izango degu.

¿Zer balio digu fabrika edo beste lantegiren batetik lakondo edo jornal aundiak ateratzea edo irabastea baldin janaria asko kostatzen bazaigu ta gañera jaunak, nekazaritza gandikako irabazia, beste irabazi guztiak baño maiteagoa izaten da, goshuagoa, gorde errashagoa ta batezere toki aldrebes edo urruti auchekoa bada. Ez dira berdiñak, bi irabazi ta bat gastatu egiteagatik, amar irabazi ta albada amaika kastatzera.

Bañan utziogun oraiñ kontu oneri gazau, asko legoke itzegiñ bearra onen gañean eta gañera ni baño gizon jakintzuagokoarentzat egiten diran gauzak dira. Esan det asko dagoala ikazia nekazarientzat, berak ezdakiena edo egiten ezdezutena eta egin bear zendutekeana.

Jakiña dago nola nekazaritzan diran lan modu asko, modu askotako ikasmenak edo aurreramentuak izango dirala bañan danen gañean dagoana eta lendabizi ikasi bear dezutena da *landareari bear bezela janariak ematen*. Au gauza zelebrea izan bear du iñundik ere, ¿ezda ala?

Onizkero zuetakon batek esandu beregan (nik ukullu simaurra baneuka ugari jakingo nuke nola eman lurrari).

Onen gañean esango dizkitzuet itz bi gaur zerbait esnatu zaitezten beenik.

Onekiñ nekazariari erakutzi nai dioguna ezda besterik baizik atera lezakeala eta atera bear duala saill batetik bertatik, au da, goldeko, oraiñ ateratzen duan edo oraiñ lurrak ematen dion baño askos ugariago eta era batera esango nuke beintzat oraiñ ateratzen dan alako erdi bat geiago irichi leikeala edozeiñ laboretik batekoaz beste eta onekiñ nekazariari datorkiona da, naiz anega bat arto edo gari edo naiz chekor bat edo picherbat esne guchiago kostatzea edo merkeago berak iristea.

Onetarako jakin bear dezute, landareak janari klase asko bear dituala bañan oietako lau dirala guk berari eman bear dizkiogunak simaurraren bidez. Landare guztiak bear dituzte janari oiek bañan laudare batzuek bear dute janari aietako batetik geiago eta besteak besten batetik.

Lur guztiak ere dituzte beregan guchiago edo geiago, janari oiek guztiak bañan lurrakiñ ere ori bera gertatzen da. Lur batzuek dute batetik geiago eta beste batzuek besten batetik geiago eta artatik guchiago.

Ukullu simaurrean arkitzen dira oiek danak bañan daude bateratuta, alkarganatuta eta eziñ genitzake banakatu edo apartatu laudare bakoitzari eta lur bakoitzari dagokioten bezela emateko edo janari aietako bakoitzetik eskatzen duten bezela emateko.

Uste det ezdala iñor izango zuen artean arri-simaur edo simaur mineralaren aditzerarik ez duanik. Eta ¿bai aldakizute zer dirán auek? Bada dira, landareak eskatzen dituan lau janari klase aiek baña dira banakatuta; da esatea, arri-simaur oietako bakoitzak dutela janari aietako bat naiz izan batzuek, diran bezela, bi dituztenak ere.

Ikusi genezakegu edozeiñ lurretan zenbat dagoan janari aietako bakoitzetik onetarako analizatzen dala eta nola badakigun edozeiñ landarek zenbat eskatzen dituan zergatik dauden guztiak analizatuak edo neurtuak indarrez, eman genezaiokegu laudare bakoitzari eta lur bakoitzean, janari aietako bakoitzetik bear duana arri-simaur auen bidez. Bañan ezdegu onetan akabatzen. Landareari bear bezela janariak emanaz gañera eman bear diogu lurrari ongarria, landareak janari oiek bereganatu ditzan. Bear degu eduki lurra arrua, biguña, goshua eta au iristen degu ukullu-simaurrarekiñ. ¿Zer egiñ bear degu bada? Landare bakoitzari ta lur bakoitzean, janari aietako bakoitzetik bear aimbeste eman lurrak bear duan ongarriaz gañera.

Egia da; ez da egun batetik bestera nekazariak ikasiko duan lana, egingo duan lana; egunak, illak eta urteak asko igaro bear dute au nekazari gustiak egiñ orduko, au soroetan ikusi orduko. Beste modu batera izango giñazke guztiok au egingo balitz. Bañan ez degu emendik asi bear nekazaritza aurreratzen; ez degu goitik bera asi bear konpontzen guztiok estaltzen gaituan eche zabal aundi au, zergatik lantegi zalla da ta aiñ zalla; nekazariak lezakean lantegirik zallena dala esango det batere bildurrik gabe.

Esan det, landare bakoitzak senbat bear duan badakigula edo senbat kentzen dion lurrari, bada emaiogun berari labore aundi bat irishteko bear deguna lurraren ongarria astu gabe eta ugalduko degu asko.

Badakigu, nola zenbat eta geiago ematen zaion lurrari, aimbat eta geiago ematen digula berak edo aimbat eta labore aundiagoa ateratzen degula bañan ez dakigu zenbateraño eman lezakean landare batek, zenbateraño atera leikean lur batetik edo goldeko bañan esan det lenago ere, beste erdi baten kontua geiago atera leike emendik au rrera arri simaur auekin laborea egiteko.

Ukullu simaurrarekiñ bakarrik, badakizute, ugariago bota eta ugariago ateratzen dala bañan alde batetik oziñ lezake landare batek eta lur bateri dagokion bezela konpritu edo janariz osatu eta bota bearko genuke chit ugari, mineralakiñ aimbeste ateratzeko; da esatea, kostako litzake askos geiago ta gañera eziñ genezakegu izan bear degun aimbeste.

Bada au nola egin bear dan dezuten jakiteko ongi, itz asko esan bear dira oraindik eta utziko det urrengo itzaldirako eta bitartean emango dizkitzuet paperak nundik zerbait ikasiko dezuten.

Gauza asko esango nizkitzuteke gañera, oraiñ arte arri simaur auekin askotan zer gertatu dan jakiteko gure probintzian eta beste lekuetan bañan bai esango dizuet, burusbirerik gabe ibilli dirala asko eta batzuetan indarrez, eman genezaiokegu landare bakoitzari eta lur bakoitzean, janari aietako bakoitzetik bear duana arri-simaur auen bidez. Bañan ezdegu onetan akabatzen. Landareari bear bezela janariak emanaz gañera eman bear diogu lurrari ongarria, landareak janari oiek bereganatu ditzan. Bear degu eduki lurra arrua, biguña, goshua eta au iristen degu ukullu-simaurrarekiñ. ¿Zer egiñ bear degu bada? Landare bakoitzari ta lur bakoitzean, janari aietako bakoitzetik bear aimbeste eman lurrak bear duan ongarriaz gañera.

Egia da; ez da egun batetik bestera nekazariak ikasiko duan lana, egingo duan lana; egunak, illak eta urteak asko igaro bear dute au nekazari gustiak egiñ orduko, au soroetan ikusi orduko. Beste modu batera izango giñazke guztiok au egingo balitz. Bañan ez degu emendik asi bear nekazaritza aurreratzen; ez degu goitik bera asi bear konpontzen guztiok estaltzen gaituan eche zabal aundi au, zergatik lantegi zalla da ta aiñ zalla; nekazariak lezakean lantegirik zallena dala esango det batere bildurrik gabe.

Esan det, landare bakoitzak senbat bear duan badakigula edo senbat kentzen dion lurrari, bada emaiogun berari labore aundi bat irishteko bear deguna lurraren ongarria astu gabe eta ugalduko degu asko.

Badakigu, nola zenbat eta geiago ematen zaion lurrari, aimbat eta geiago ematen digula berak edo aimbat eta labore aundiagoa ateratzen degula bañan ez dakigu zenbateraño eman lezakean landare batek, zenbateraño atera leikean lur batetik edo goldeko bañan esan det lenago ere, beste erdi baten kontua geiago atera leike emendik au rrera arri simaur auekin laborea egiteko.

Ukullu simaurrarekiñ bakarrik, badakizute, ugariago bota eta ugariago ateratzen dala bañan alde batetik oziñ lezake landare batek eta lur bateri dagokion bezela konpritu edo janariz osatu eta bota bearko genuke chit ugari, mineralakiñ aimbeste ateratzeko; da esatea, kostako litzake askos geiago ta gañera eziñ genezakegu izan bear degun aimbeste.

Bada au nola egin bear dan dezuten jakiteko ongi, itz asko esan bear dira oraindik eta utziko det urrengo itzaldirako eta bitartean emango dizkitzuet paperak nundik zerbait ikasiko dezuten.

Gauza asko esango nizkitzuteke gañera, oraiñ arte arri simaur auekin askotan zer gertatu dan jakiteko gure probintzian eta beste lekuetan bañan bai esango dizuet, burusbirerik gabe ibilli dirala asko eta batzuetan indarrez, eman genezaiokegu landare bakoitzari eta lur bakoitzean, janari aietako bakoitzetik bear duana arri-simaur auen bidez. Bañan ezdegu onetan akabatzen. Landareari bear bezela janariak emanaz gañera eman bear diogu lurrari ongarria, landareak janari oiek bereganatu ditzan. Bear degu eduki lurra arrua, biguña, goshua eta au iristen degu ukullu-simaurrarekiñ. ¿Zer egiñ bear degu bada? Landare bakoitzari ta lur bakoitzean, janari aietako bakoitzetik bear aimbeste eman lurrak bear duan ongarriaz gañera.

Egia da; ez da egun batetik bestera nekazariak ikasiko duan lana, egingo duan lana; egunak, illak eta urteak asko igaro bear dute au nekazari gustiak egiñ orduko, au soroetan ikusi orduko. Beste modu batera izango giñazke guztiok au egingo balitz. Bañan ez degu emendik asi bear nekazaritza aurreratzen; ez degu goitik bera asi bear konpontzen guztiok estaltzen gaituan eche zabal aundi au, zergatik lantegi zalla da ta aiñ zalla; nekazariak lezakean lantegirik zallena dala esango det batere bildurrik gabe.

Esan det, landare bakoitzak senbat bear duan badakigula edo senbat kentzen dion lurrari, bada emaiogun berari labore aundi bat irishteko bear deguna lurraren ongarria astu gabe eta ugalduko degu asko.

Badakigu, nola zenbat eta geiago ematen zaion lurrari, aimbat eta geiago ematen digula berak edo aimbat eta labore aundiagoa ateratzen degula bañan ez dakigu zenbateraño eman lezakean landare batek, zenbateraño atera leikean lur batetik edo goldeko bañan esan det lenago ere, beste erdi baten kontua geiago atera leike emendik au rrera arri simaur auekin laborea egiteko.

Ukullu simaurrarekiñ bakarrik, badakizute, ugariago bota eta ugariago ateratzen dala bañan alde batetik oziñ lezake landare batek eta lur bateri dagokion bezela konpritu edo janariz osatu eta bota bearko genuke chit ugari, mineralakiñ aimbeste ateratzeko; da esatea, kostako litzake askos geiago ta gañera eziñ genezakegu izan bear degun aimbeste.

Bada au nola egin bear dan dezuten jakiteko ongi, itz asko esan bear dira oraindik eta utziko det urrengo itzaldirako eta bitartean emango dizkitzuet paperak nundik zerbait ikasiko dezuten.

Gauza asko esango nizkitzuteke gañera, oraiñ arte arri simaur auekin askotan zer gertatu dan jakiteko gure probintzian eta beste lekuetan bañan bai esango dizuet, burusbirerik gabe ibilli dirala asko eta batzuetan indarrez, eman genezaiokegu landare bakoitzari eta lur bakoitzean, janari aietako bakoitzetik bear duana arri-simaur auen bidez. Bañan ezdegu onetan akabatzen. Landareari bear bezela janariak emanaz gañera eman bear diogu lurrari ongarria, landareak janari oiek bereganatu ditzan. Bear degu eduki lurra arrua, biguña, goshua eta au iristen degu ukullu-simaurrarekiñ. ¿Zer egiñ

esatea; erdian egin du nekazariak, baserritarrak berak bere modura ukullu simaurrarekiñ bakarrik eta guk beste erdian bota ditugu arri simaur oiek eta lenbiziko urtean bear beziñ ongi egiñ ezbaditugu ere, danetan irichi degu bera baño geiago. Artuan irichi degu geienekoa zazpi arean (uste det arca zenbat dan jakingo dezutela guztiok; amar metro batera eta amar bestera dituan zalla; goldeak guchi gora bera ogeita amairu dituala) bada zazpi arean, irichi ditugu 234 kilo arto eta ukullu simaurrarekin besteak 170 kilo. Au egin genuan Villafrankako alkate jaunaren baserrian, eta babarrnnean irichi ditugu 18 arean bi anega eta besteak 24 an anegaerdi bat.

Au Bergarako Agrosin izena duan baserrian.

Esan det, au dala nekazaritzari dagokion aurreramenturik aundiena bañan beste gauza asko ta askoren gañean legoke itzegiñ bearra.

Jakiñ bear du nekazariak, nola aria apartatu bear duan ereiteko zergatik gaur ia batere kasorik egiten etzaion gauza da ta aimbeste balio diona.

Jakin bear dezute gure nekazariak eta ongi ikuzia dago, egin bear dezutela ganadujateko geiago eta ale guchiago eta nola gorde negurako ganadu jateko ori buztian dagoala edo legortu gabe naiz arta-berdea edo beste edozeiñ berde eta beste gauza asko ta asko.

Ongi daki gure Diputazio chit goituak, zer lan nekazaritza eta zenbat aurreratu leikean ere bai eta orrengatik egiten ditu alegiñ aundiak gure probintziako nekazaritza gora jasotzegatik.

Esango zaizute berriz ere noiz etorri, gaur nik, uste nuan baño geiago etorri zeraten ezkero eta esango dizkitzuet berriz ere aldedan modura nere itz nola baitekoakiñ zueri geiena komeni zaizkitzuten gauzak.

Oraiñ eziñ nezake bukatu beste gauza bat izendatu beenik egin gabe neri Donostiyan lenbiziko eman ziraten eginkizuna dan ezkero Da gure Diputazio chit goituak baimendua eta beraren eta Caja de Ahorros probintzialaren laguntzakiñ asíya.

Da, probintzi guztirako jarria dagoan, ganaduak illtzen diraneko kalteak erremediatzeko elkartea, soziedadea, hermandadea edo terrama.

Danok botako zenioten zeuen taju modua gauza oneri zergatik zerbait esan bear izaten da gauza berri bat aitzean. Batzueri irurituko zitzaizuten ongi, besteari aiñ ongi ez eta besten batzueri .. (ezdet esan nai). Baño emengo aldean, gure alderdian dago jendea. Aditu zuten orduko; oraiñ ere, lenaz gañera bigote jende berria mantentzeko morua bazetorkiola baserritarrari ta tontoak arrapatzeko lazo berri bat zala ta ganaduari kontribuzio bernin bat jairi nai zioela ta oik chikienak dirala ortik aurrera.

Nik eskatuko dizutet gaur pabore bat, eta da. Beraren gai ezer esaten asi baño lenago enteratzeko.

Au dago egiña probintzi guztiko nekazarien onerako, nai duanak zinisteko eta nai ezduanak utzitzeko. Jarri ninduben beraren zuzendalle. Datorren astelenean konprituko da urtea asi zala eta oraindik probintziako baserritar guchi enteratu baldin bada ere, urtea irichi baño lenago, badaude milla ta cun buru. Esango dizuet gañera Caja de Ahorros-ek ematen diola euneko seiko korritua elkarte onen diruari.

Kondizioak jakin nai badituzute juan ziñazteke Artes y Oficios eko eskolen tora edo lengo insituto zarrera emen ondoan beste aldetik.

Ea ba nekazariak, esnatzen zeraten, ea ba zerbait egiten degun.

Iru lantegi modu billatzen ditut nekazaritzan; bat berarena, gorputz lana edo indarra zuek jartzen dezutena; bestea buru lana edo nekazaritzak ditxan jakintzuen lana ta azkenik buru lau oiek indar lanera eramatia edo eraman asitzea.

Ez dezute kupirarik izerdi tantu aundiak eta ugari botatzeko, eztzaituzte billdutzen nekeak eta eguskiaren berotasunak, prest zaudete goizeko labetan jeikitzeko.

Gorputz lana esan dedau bezela, zuekiñ dago, ez dezute kupirarik nekeakiñ, prest zaudete beti nekerako ta gañera nekean ere gogorrak zerate, sailduak zaudete iñor ez bezela; buru lanak berriz oraindik asko, etorri beardu berria, asmatu ta ikasi bear dute asko oraindik, jakintzuak, baña asko dago, chit asko, asmatua ta ikasia, berrogei ta amar urtetik onera zuek ikasi ez dezutena eta egin bear zendutekeana, ta orretarako jartzen gaitu gure Diputazioak. Bildur gabe esango det, au dala iruretan lanik zaillena; buru lan gustia, gorputz lanera eramatea; au da danetan pishuena, denbora asko, urte askok igaro bear dute au irichi artean, baña ez gera bildurtzen; ez gera atzeratuko ofrengatik. Guk nai degun bezin laizter aurreratuko ez bada ere, edo guk nai degun pausoakin obeagotuko ezbada ere nekazaritza, beti aurreratuaz juango da asi geran lanakiñ ta jarraituko degu bide onetan ikusi arte, zuen nekeak ongi jarriak daudela, zuen izerdiak ongi ishuriak dirala ta askenik; nai genduke ikusi gure nekazaria, mundu onetako nekazaririk jakintzuenen mallan, zergatik ortara iristen geranean; badakigu ongi, ezta izango iñor, gu baño aundiorik, ezta izango iñor, gu baño aberatzagorik ezta ere indartzuorik eta etorriko saigu ongi izatea, pakea, guztion anaitasuna eta lasaitasuna.

Esan det.

Bolsa de Barcelona

	Día 8	Día 9
4 por 100 interior	76,95	76,85
5 por 100 amortizable	97,47	97,50
Colonial	59,5	59,12
Alicantes	88,00	84,60
Orenses	31,40	30,50
Nortes	51,65	49,70
Madrid	77,00	76,32
París	85,60	83,00
Banco Hispano-Americano	00,00	00,00
Ariza, serie A, 5 por 100	00,00	00,00
Francos	38,20	40,25
Libras	34,88	35,30

BOLSIN

Interior	76,32
Nortes	49,45
Alicantes	81,50
Orenses	30,80

Bolsín

Sociedad de Corredores de San Sebastián

Cotización del día 9 de Febrero.

Interior, operación á 76,55.
Amortizable, papel á 97,10
Banco Guipuzcoano, dinero 131.
Id. Eléctrica de San Sebastián, papel, á 80.
Id. Tranvía de San Sebastián, dinero 109.
Id. Puerto de Pasajes, dinero 50.
Id. Nueva Plaza de Toros, papel á 80
Id. Resinera Española, dinero 104.
Id. Vagones Cubas, papel á 930.
Eléctrica Arditurri, papel 115.
Id. Seguros «Aurora», papel 95.
Vizcaya, papel 132.
Obligaciones Deuda de la Provincia, dinero á 100,60.
Id. Deuda de la Ciudad, dinero á 00,40.
Id. Puerto de Pasajes, dinero á 100,50.
Id. Tranvía de San Sebastián, dinero á 100,50.
Id. Eléctrica de San Sebastián, dinero, 100,20
Id. Curtidos «La Perfecta», papel á 99.
Id, Vasco Castellana, papel 100
Id. Plaza de Toros, papel á 100.
Elgoibar á San Sebastián, 3.ª dinero á 25

Bolsa de Bilbao

Dia 9 de Febrero de 1904.

ACCIONES

Banco Guipuzcoano, dinero 132.
Bilbao, papel, 285.
Vizcaya, hecho, 161.
Aurora, hecho 94,50.
Polar, papel, 101,50; dinero, 111.
Altos Hornos, hecho, 264,75.
Papelera Española, papel 96.
Id Minas Irún-Lesaca, papel 70
Unión española de explosivos, hecho 290.
Ferrocarril de Bilbao á Durango, hecho 100.
Resinera, hecho, 164,50.

OBLIGACIONES

Papelera Española, papel á 101.

CAMBIOS

París, cheque 39,50.
Londres, cheque 35,12

"EL NORTE"

Compañía anónima de seguros

Domiciliada en San Sebastián

CAPITAL SOCIAL 5.000.000 DE PESETAS

Esta Compañía, creada con valiosos elementos exclusivamente del país, reúne, entre otras, las ventajas siguientes:

1.ª Tiene para todos sus efectos el domicilio en San Sebastián, lo cual permite á los asegurados liquidar sus siniestros de un modo directo con la Compañía sin necesidad de intermediarios ni de dilaciones perjudiciales.

2.ª No tiene peritos extraños á la región, valiéndose para estos servicios de personal local que no pueda ser ni desconocido ni dudoso para los asegurados.

3.ª Sujeta esta Compañía á la más severa administración, puede ofrecer al público primas bastante módicas é inferiores en la mayor parte de los casos álas aplicadas por las demás, Compañías aseguradoras.

"AHLEMEYER"

Compañía anónima de construcciones é instalaciones electro mecánicas

BILBAO Gran Vía, 50 — MADRID Plaza Celenque, 7

INSTALACIONES

de Centrales eléctricas.

Tarjetas de visita desde 1,50 pesetas el 100.

Se hacen en esta imprenta

VINOS TINTOS

DE LOS HEREDEROS DEL

EXCMO. SR. MARQUES DE RISCAL

Cosecha de 1899

Pesetas 2,50 la botella

Pesetas 1,50 la media botella

Depósitos en San Sebastián

D. José Echave, restaurant de «La Urbana» Plaza de Guipúzcoa, 15

D. Mateo Balaguer, restaurant de «La Mallorquina» calle del Camino, 7.

D. Próspero Delbos, vinos y coloniales Legazpi, 4 y 6.

Sra. Viuda de D. Marcelino Almeyda, proveedora de la Real Casa, Chocolates y coloniales; Garibay, 33

D. Casto Mocoroa, almacén de ultramarinos Legazpi 5

D. Francisco M. Boada, Reina Regente, 6.

D José Arana, almacén de ultramarinos y casa de cambio Alameda, 13.

D. Sebastián Abonz, Plaza de Guipúzcoa, 13.

Se vuelven á tomar las botellas y las medias botellas vacías, abonando 0,25 por cada una, con tal que devuelvan las mismas fundas y con sus cajas.

CONTRATOS de arrendamiento.

Se hallan de venta en la imprenta y librería de D. Federico Ferreirós, Avenida

En la imprenta de este periódico se hacen tarjetas de visita desde 1 peseta 50 céntimos el ciento.

LA HIGIENICA

AGUA VEGETAL DE ARROYO, premiada en varias Exposiciones científicas con medalla de oro y plata; la mejor de todas las conocidas para restablecer progresivamente los cabellos blancos á su primitivo color; no mancha la piel, ni la ropa; es inofensiva y refrescante en sumo grado, lo que hace que pueda usarse con la mano, como si fuese la más recomendable brillantina. De venta en perfumerías y peluquerías.

Depósito Central: Preciados, 56, principal, Madrid

OJO CON LAS IMITACIONES: Exigid la marca de fábrica, y en el precinto que cierra la caja la firma de ARROYO.

MORRHUOL CHAPOTEAUT

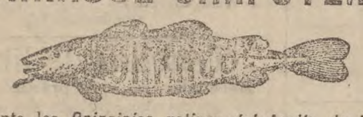

Representa los *Principios activos del Aceite de Higado de Bacalao* despojado de su materia grasa é indigesta. Ofrece á las madres de familia el medio de hacer tomar á sus hijos ese medicamento sin repugnancia. El MORRHUOL se administra en forma de pequeñas cápsulas redondas que equivalen á *Cinco gramos de Aceite* cada una.

Las experiencias efectuadas en los Hospitales de Paris han probado que el MORRHUOL fortifica con rapidez á los niños enclenques, linfáticos y que se resfrian con fecuencia.

PARIS, 8, rue Vivienne y en todas las Farmacias.

ASMA ✦ OPRESION

Los CIGARRILLOS INDIOS de GRIMAULT y Cía son el remedio más eficáz contra el *Asma*, la *Opresión*, el *Insomnio* y el *Catarro*, como para facilitar la *Expectoración*.

PARIS, 8, rue Vivienne, y todas las Farmacias

CASA FUNDADA EN 1847.

EMPLASTOS POROSOS de Allcock

Remedio universal para el dolor de caderas (tan frecuente entre las mujeres).

Proporcionan alivio instantáneo.

Donde quiera que se sienta dolor aplíquese un emplasto. Para **Reumatismo, Resfriados, Tos, Dolor de Pecho, Debilidad de Caderas, Lumbago, Ciática, etc., etc.** los emplastos de ALLCOCK son superiores á todos.

Para dolores en la región de los **Riñones** ó para la **Debilidad** de las **Caderas**, el emplasto deberá aplicarse como se vé arriba

Donde haya dolor póngase un emplasto de **Allcock.**

Para Reumatismo ó Dolor de Espalda, Codos, y otras partes, ó para **Torceduras, Contusiones Entumecimiento,** y **Pies Doloridos,** etc. el emplasto deberá cortarse del tamaño y forma requeridas aplicándolo según se demuestra.

FUNDADA 1752.

Píldoras de Brandreth

Puramente Vegetales. Siempre Eficaces.

Es una medicina que regula, purifica y fortalece el sistema.

DE VENTA EN LAS BOTICAS DEL MUNDO ENTERO

Agentes en España—J. URIACH & Ca., Barcelona

Esta exquisita manzanilla de las montañas de Aragón tan famosa por sus virtudes para las afecciones del estómago é intestinos, es la más limpia, eficaz é higiénica.

Los que la toman á diario no padecen del estómago, tienen buen apetito y evitan los catarros.

Las madres no deben carecer de ella, dada su eficacia en las indisposiciones de los niños.

La «Manzanilla Espigadora» es la más barata de todas, pues el bote para 100 tazas vale 2 pesetas en farmacias droguerías y La Mallorquina y en los depósitos principales de Madrid y provincias.

TÓNICO-RECONSTITUYENTE

y ANTINEURASTENICO

(*ELIXIR—MEDINA DE «DAMIANA» COMPUESTO*)

Este medicamento, tan recomendado ya hoy por la clase médica, por los maravillosos resultados que está produciendo, reanima la *nutrición nerviosa*, combate la *depresión mental*, producida muchas veces por excesivo *trabajo intelectual*, siendo de efectos seguros en la *curación de la anemia, debilidad nerviosa, empobrecimiento orgánico*, convalecencia de *enfermedades graves, raquitismo, escrófula, fosfaturia*, tonificando los *centros nerviosos* y el *corazón*; y constituyendo el más poderoso remedio contra la *neurastenia*.—Pídase siempre *Elixir Medina de «Damiana» compuesto*.

FARMACIA DE MEDINA, SERRANO, 36, MADRID

La pureza de la PEPTONA CHAPOTEAUT la ha hecho adoptar por el Instituto PASTEUR

EFICACIA y ACCION RAPIDA

VINO DE PEPTONA de CHAPOTEAUT

Contiene la carne de vaca digerida por la pepsina. Se recomienda en las enfermedades del estómago, las digestiones penibles y la insuficiencia de alimentación. Con él se nutre á los *Anémicos*, los *Convalecientes*, los *Tísicos*, los *Ancianos* y á toda persona desganada, á la que repugnan los alimentos ó no puede soportarlos.

PARIS, 8, rue Vivienne, y en todas las Farmacias.

Año Servicios de la Compañía Trasatlántica de Barcelona 1904

LÍNEA DE CUBA Y MÉJICO

El día 17 de Febrero saldrá de Bilbao, el 20 de Santander y el 21 de la Coruña, el vapor **Alfonso XIII,** directamente para la Habana y Veracruz. Admite pasaje y carga para Costa Firme y el Pacífico, con trasbordo en la Habana al vapor de la línea de Venezuela-Colombia. Combinaciones para el litoral de Cuba é Isla de Santo Domingo.

LINEA DE NEW-YORK, CUBA Y MÉJICO

El día 25 de Febrero saldrá de Barcelona, el 27 de Málaga y el 29 de Cádiz el vapor, **Manuel Calvo,** directamente para New-York, la Habana y Veracruz. Combinaciones para distintos puntos de los Estados Unidos litorales Cuba é isla Santo Domingo.

LINEA DE VENEZUELA-COLOMBIA

El día 11 de Febrero saldrá de Barcelona, el 13 de Málaga y el 15 de Cádiz el vapor **Montserrat,** directamente para Las Palmas, Santa Cruz de Tenerife, Santa Cruz de la Palma, Puerto Rico, la Habana, Puerto Limón, Colón, Sabanilla, Curacao, Puerto Cabello y La Guayra, admitiendo pasaje y carga para Veracruz, con trasbordo en la Habana. Combina por el ferrocarril de Panamá con las Compañías de Navegación del Pacífico, para cuyos puertos admite pasaje y carga con billetes y conocimientos directos. Combinación para el litoral de Cuba y Puerto Rico. Se admite pasaje para Puerto Plata, con trasbordo en Puerto Rico, y para Santo Domingo y San Pedro de Macoris, con trasbordo en la Habana. También carga para Maracaibo Coro, Carúpano, Trinidad, Guanta y Cumaná, con trasbordo en Curazao.

LINEA DE FILIPINAS

El día 13 de Febrero saldrá de Liverpool, el 16 de la Coruña y el 27 de Barcelona, habiendo hecho las escalas intermedias el vapor **Isla de Luzón,** directamente para Port-Said, Suez, Colombo, Singapoore y Manila, sirviendo por trasbordo los puertos de la costa oriental de Africa, de la India, Java, Sumatra, China, el Japón y Australia.

LÍNEA DE BUENOS AIRES

El día 3 de Marzo saldrá de Barcelona, el 5 de Málaga y el 7 de Cádiz el vapor **Reina María Cristina,** directamente para Santa Cruz de Tenerife, Montevideo y Buenos Aires.

LÍNEA DE CANARIAS

El día 17 de Febrero saldrá de Barcelona, el 18 de Valencia, el 19 de Alicante, y el 22 de Cádiz el vapor **M. L. Villaverde,** directamente para Casablanca, Mazagán, Las Palmas, Santa Cruz de la Palma y Santa Cruz de Tenerife, regresará Barcelona por Cádiz, Alicante y Valencia.

LÍNEA DE FERNANDO PÓO

El día 25 de Marzo saldrá de Barcelona y el 30 de Cádiz el vapor **San Francisco,** para Fernando Póo, con escala en Casablanca, Mazagán y otros puntos de la costa occidental de Africa y Golfo de Guinea.

LÍNEA DE TÁNGER

Salidas de Cádiz: lunes, miércoles y viernes.—Salidas de Tánger: martes, jueves y sábados **Joaquín del Piélago,**

Estos vapores admiten carga, con las condiciones más favorables, y pasajeros, á quienes la Compañía da alojamiento muy cómodo y trato muy esmerado, como lo ha acreditado en su dilatado servicio. Rebajas á las familias. Precios convencionales por rotes de lujo. Rebajas por pasajes de ida y vuelta. La Empresa puede asegurar las mercancías en sus buques.

Aviso importante.—La Compañía advierte á los señores comerciantes, agricultores é industriales que recibirá y encaminará á los destinos que los mismos designen las muestras y notas de precios que con este objeto se le entreguen. Esta Compañía admite carga y expide pasajes para todos los puertos del mundo, servidos por líneas regulares.

Agente en San Sebastián: Embeltrán, 12, Escritorio, **Carlos Calisalvo.**